

Zpráva

ze služební a studijní cesty

- Účel cesty:
1. Výzkum bohemik ve Státním archivu v Římě.
  2. Přepis textů z fondu Borghese pro potřeby Specianovy edice ve Vatikánském archivu.
  3. Kontrola foliace nunciaturní korespondence ve Vatikánské knihovně.
  4. Průzkum rukopisů fondu Codici Minucciani v Německém historickém ústavu v Římě a přepis vybraných textů důležitých pro Specianovu edici.

Trvání cesty: 28.9. – 29.10. 2012

Zprávu podává: PhDr. Alena Pazderová, vedoucí 1. oddělení Národního archivu v Praze

PhDr. Eva Drašarová, CSc.
ředitelka Národního archivu v Praze
Podepsáno elektronicky.

Zpráva ze služební a studijní cesty do Říma

konané ve dnech 28.9. – 29.10. 2012

Ve dnech 28.10. – 29.10. 2012 jsem vykonala služební a studijní cestu do Říma, jejímž účelem bylo pokračování ve výzkumu bohemik a ve výzkumu bohemik směřovaném pro potřeby edice korespondence Cesare Speciana, papežského nuncia na císařském dvoře v Praze v letech 1592-98, ve Státním archivu v Římě. Souběžně s tímto úkolem probíhaly mé práce na Specianově edici ve Vatikánském archivu, ve Vatikánské knihovně a v Německém historickém ústavu v Římě. Cestu jsem nastoupila 28.9. 2012 na autobusovém nádraží Praha-Florenc, ve dnech 29.9. až 14.10. probíhal můj pobyt v Římě v rámci mého grantu a ve dnech 15.10. až 28.10. v rámci archivní dohody mezi ČR a Itálií. Ubytována jsem byla v Českém historickém ústavu v Římě, via Concordia 1. Zpáteční cestu jsem nastoupila v Římě 28.10. na autobusovém nádraží Řím-Tiburtina, do Prahy jsem se vrátila 29.10. a do archivu jsem nastoupila 30.10. 2012. Cestu do Říma a zpět jsem vykonala autobusem společnosti Tourbus.

A/ Část technicko-organizační

Ve **Státním archivu v Římě** jsem pokračovala ve výzkumu bohemik i ve výzkumu bohemik směřovaném k úvodu a poznámkovému aparátu edice Specianovy nunciatury dalším vytěžováním fondu *Santacroce*. Ve **Vatikánském archivu** jsem pokračovala ve studiu dalších signatur fondu *Borghese*, ve **Vatikánské knihovně** jsem doplnila z rukopisu *Barberianus latinus 5747* foliacci chybějící u některých textů mé nunciaturní edice a v **Německém historickém ústavu v Římě** jsem věnovala pozornost fondu *Codici Minucciani*.

B/ Část odborná

I. Státní archiv v Římě (Archivio di Stato di Roma)

V rámci výzkumu bohemik jsem ve Státním archivu v Římě navázala na základní bohemikální výzkum zdejších fondů konaný i s ohledem na potřeby edice Specianovy nunciatury (úvod, poznámkový aparát, rejstřík). Pokračovala jsem ve vytěžování fondu Santacroce.

AS Roma, Santacroce 138

Scritture diverse.

Rukopis o 295 foliích, opatřený rejstříkem, obsahuje cenné údaje (včetně historických kuriozit) pro evropské politické, církevní a vojenské dějiny a dějiny diplomacie z 1. poloviny

17. století. Za zmínku stojí záznamy Vincenza Armani-ho, sekretáře kardinála Rosseti-ho, popisující kardinálovu cestu z německé legace zpět do Itálie (fol. 126r-226r: *Del viaggio che ha fatto l'Eminentissimo e Reverendissimo Signore Cardinale Rosseti ritornando in Italia dalla sua legatione di Germania. Diario descritto dal S. Vincenzo Armani suo segretario*). Nejedná se o pouhý popis cesty, autor se snaží také o zasvěcený popis Německa, jeho obyvatel a zvyků, věnuje se zeměpisným údajům (rozloha, významné řeky, pohoří a města), historii (od stěhování národů po současnost), vnitropolitické a zahraničně politické situaci, postavení církve, přináší výčet významných šlechticů světských i duchovních, církevních hodnostářů světských i řádových, stranou jeho pozornosti nezůstává ani volba císaře, popis povinností a pravomocí říšských volitelů, říšské sněmy a jejich zasedací pořádek a mnohé další. Zajímavé jsou i údaje o významných stavbách světských (paláce v Norimberku, Aschaffenburku, Mnichově a Řezně, zlatá střecha paláce v Innsbrucku, špitál ve Würzburgu), církevních (Kolín nad Rýnem, Mohuč, Würzburg, Mnichov, Trevír) i vojenských (arzenál v Norimberku, pevnost ve Würzburgu) či údaje o řemeslné a technické zručnosti obyvatel (knihtisk, umělecká řemesla, hodinářství). Hodně pozornosti autor věnoval církevním otázkám – luterství (“Martin Luter, kdo je, odkud pochází a proč odpadl od víry”), herezím (“Hereze v Německu, kým a v jakém množství zde byly zavedeny”; prvenství je přikládáno Janu Husovi a Jeronýmovi Pražskému) a v duchu dobových zvyklostí i zázrakům (zázračný krucifix v Mohuči, zázrak v augustiniánském klášteře v Tyrolsku), významným ostatkům svatých (hlava Jana Křtitele ajn. relikvie v Mohuči, hlavy sv. Marie Egyptské, sv. Afry) a mučedníkům (sv. Vendelín v Bacharach a sv. Šimon v Tridentu, chlapi umučení židy). V neposlední řadě věnoval autor pozornost i významným panovnickým domům (Bavorskému, Rakouskému, Medicejskému a Lotrinskému), významným osobnostem (Johann Gropper, biskup v Kolíně nad Rýnem, švédský král Gustav Adolf, Julius Echter, biskup würzburský) a za zmínku stojí i zpráva o lidojedství, jakožto důsledku strašného hladu v Německu za války Gustava Adolfa.

Pro **Sbírku přepisů** jsem pořídila rozpis cestovního deníku s názvy kapitol a foliací, významnější bohemikální texty jsem přepsala do PC (f. 145r – Vincislao Imperatore desposto dall’Imperio (sesazení Václava IV.); f. 147v – Giovanni Hus e Girolamo da Praga (Jan Hus a Jeroným Pražský); f. 159r-160r – Elettori dello Imperio (říšští volitelé/český král a jejich pravomoci), f. 162r-v – Con quale ordine habbino luogo nelle Diete gl’Elettori et altri personaggi (zasedací pořádek na říšských sněmech/český král).

AS Roma, Santacroce 150

Relazioni diversi dei stati col affari dei principi.

Rukopis o 352 foliích, opatřený rejstříkem, obsahuje cenné údaje jak pro české, tak pro evropské politické a církevní dějiny 2. poloviny 16. – 1. poloviny 17. století.

Pokračovala jsem v průzkumu *Relatione di Germania fatta in tempo del presente imperatore Ridolfo secondo d'Austria, nella quale si narrano le cose contenute nella seguente tavola*, s.d. [1592?], s. 499-573. Pro **Sbírku přepisů** jsem pořídila rozpis rukopisu včetně paginace a do PC jsem přepsala s. 510-511 (úvod relace), s. 513-520 (říšské sněmy a zasedací pořádek jejich účastníků včetně jejich charakteristik), s. 524-538 (popis zemí Českého království a Uher; forma vlády v zemích Rudolfa II., rady, úřady, jejich personální obsazení a příjmy úředníků), s. 552 -562 (Rudolf II. a jeho sourozenci, Rudolfův charakter, povaha, zvyky, jazykové znalosti a jeho vztah k ostatním evropským i mimoevropským panovníkům), s. 562-566 (výčet arcibiskupů, biskupů, akademií a univerzit).

(Ve Státním archivu v Římě přepsáno do PC 52 stran textu).

II. Vatikánský archiv (Archivio Segreto Vaticano, ASV)

Zde jsem pokračovala v průzkumu fondu Borghese. Zaměřila jsem se na rukopis Borghese, serie I 30.

Fondo Borghese, serie I 30

Rukopis o 270 foliích obsahuje cenné informace k dějinám tzv. Dlouhé turecké války. Provedla jsem rozpis jeho obsahu včetně foliace a pro potřeby edice Specianovy nunciatury jsem přepsala následující texty do PC, které budou uloženy do **Sbírky přepisů**:

1/ Avvertimenti del Principe di Transilvania mandati al S. Fabio Gienca suo Ambasciatore in Roma da esporli a S. S.tà. (Výčet problémů, zasláný sedmihradským vévodou jeho vyslanci v Římě k projednání s papežem včetně argumentace, kterou má použít, aby demonstroval, že Turci jsou připraveni obrátit své síly proti Sedmihradsku), f. 5r-8r.

2/ Discorso dei modi, che si possono tenere al presente per guerreggiare contra il Turco per Terra. (Pojednání o možných způsobech vedení pozemní války proti Turkům), f. 40r-53r.

3/ Discorso sopra la presente guerra d'Ungheria fatto dal s. Francesco del Monte. (Pojednání o současné válce v Uhrách z pera Francesca del Monte), f. 54r-65r.

4/ Nota degli aiuti che da ogni banda dell'Imperio, et fuori dell'Imperio alla futura Primavera si aspettano. (Poznamenání výše pomoci na protitureckou válku, která se očekává jak z Říše, tak i mimo ni pro jaro 1594), f. 66r-68v.

5/ *All'Ill.mo et Ecc.mo S. il S. Don Virginio Orsino Duca di Bracciano. Nell'andata sua alla guerra d'Ungaria 1594.* (List z Říma adresovaný vévodovi z Bracciana, odcházejícímu r. 1594 do Uher do války proti Turkům s nezbytnými cestovními, personálními a vojenskými informacemi), f. 70r-77v.

6/ *Copia di una lettera scritta dal s. Nicolò Perlini, ingegnere e già sargente maggiore della fortezza di Giavarino prigionie in Vienna, al capitano Pompeo Matthei a Praga sopra la rendita di detta fortezza. Imputationi datigli dal Conte d'Ardech et sue difese contra d'esso Conte.* (Kopie listu inženýra a bývalého staršího seržanta Nicolò Perlini-ho vězněného ve Vídni, adresovaného kapitánu Pompeovi Matthei do Prahy, v němž se ospravedlňuje z obvinění ze ztráty města a pevnosti Györu, které proti němu vznesl kníže Hardegg), f. 78r-101r.

7/ *Raguaglio dello stato, nel quale si ritrova quest'anno 1593 il governo dell'Imperio Turchesco, et della causa perché egli habbia volto l'armi al presente nelle parti d'Ungaria.* (Pojednání o stavu tureckého impéria v r. 1593 a o důvodu, proč obrátilo v současné době zbraně proti Uhrám), f. 152r-191v.

8/ *Oratione del Vescovo di Lesina fatta a Papa Clemente ottavo a dì 28 di Gennaro 1594 per la difesa contra 'l Turco.* (Řeč Petra Čedomila (Pietro Cedolini), biskupa lesinského, o obraně proti Turkům, přednesená papeži Klimentu VIII. dne 8.2. 1594), f. 250r-270v.
(Ve Vatikánském archivu přepsáno do PC 266 stran textu).

II. Vatikánská knihovna (Biblioteca Apostolica Vaticana, BAV)

ve Vatikánské knihovně jsem doplnila z rukopisu *Barberianus latinus 5747* foliáci chybějící u některých textů mé nunciaturní edice.

III. Německý historický ústav v Římě

V Německém historickém ústavu v Římě, v jehož knihovně je uložena písemná pozůstalost státního sekretáře a Specianova nadřízeného Minuccia Minucci-ho, jsem věnovala pozornost fondu Codici Minucciani (dále Cod. Min).

Cod. Min. 1 – Lettere di Mons. Minucci arcivescovo di Zara. M.S. Tomo I.

Rukopis o 402 foliích obsahuje listy psané v r. 1601 mons. Minucci-m různým adresátům. Pro potřeby edice jsem přepsala do PC dva listy adresované Specianovi, první daný v Římě 10.3. 1593 (f. 393r) a druhý daný v Zadaru 18.9. 1601 (f. 166r-v).

Cod. Min. 2 – Lettere di Mons. Minucci arcivescovo di Zara. M.S. Tomo II.

Rukopis o 398 foliích obsahuje listy psané mons. Minucci-m v letech 1586-1596 různým adresátům. Pro potřeby edice jsem přepsala do PC list ze 6. 11. 1593 daný v Římě a adresovaný pražskému arcibiskupovi Zbyňku Berkovi (f. 129r-v).

Cod. Min. 3 – Lettere di Mons. Minucci arcivescovo di Zara. M.S. Tomo III.

Rukopis o 523 foliích obsahuje listy psané mons. Minucci-m v letech 1596-1597 různým adresátům. Pro potřeby edice jsem přepsala do PC následující listy dané v Zadaru a adresované nunciu Specianovi: list z 22.9. 1596 (f. 23r-v), list z 15.1. 1597 (146v-149v) a list z 24.11. 1597 (f. 490v-492v).

Cod. Min. 6 – Variorum TOM. II M.S.

Rukopis o 372 foliích obsahuje různé Minucci-ho spisy a pojednání k aktuálním problémům z let 1578-1598 a b.d. Pro potřeby edice jsem přepsala do PC následující texty: *Ordine di S. M.tà Cesarea sugli affari di Argentina* (Císařské nařízení ohledně Štrasburku, f. 167r-168v); *Discorso sopra le cose di Argentina* (Pojednání o štrasburských záležitostech, f. 169r-172 v); *Delle Chiese d'Ungheria 1591, principio di febbraio* (O arcibiskupech a biskupech v Uhrách z počátku února 1591, f. 222r-224v).

Cod. Min. 7 – Variorum TOM. III

Rukopis o 506 foliích obsahuje různé spisy, pojednání a relace k aktuálním problémům. Pro potřeby edice jsem přepsala do PC *Considerazioni sull'introduzione del cattolicesimo nel Palatinato (post gennaio 1592)* (Úvahy o možnosti zavedení katolictví ve Falci, po lednu 1592, f. 290r-292v).

(V Německém historickém ústavu přepsáno do PC 41 stran textu).

Vzhledem k výše uvedeným faktům a k tomu, že jsem pořídila během svého pobytu v Římě celkem 359 stran prepisů důležitých dokumentů do PC se domnívám, že má cesta splnila svůj účel.

V Praze dne 12.11. 2012

PhDr. Alena Pazderová